
Turystyka w Polsce

Kompleksowy projekt badawczy: infrastruktura turystyczna, popularne miejsca turystyczne i regionalna gastronomia — z analizą krytyczną, słownictwem, gramatyką, quizem i ćwiczeniami na poziomie A-level.

1	Rozwój infrastruktury turystycznej • Oś czasu, kluczowe elementy, analiza krytyczna
2	Popularne miejsca turystyczne • 7 destynacji: historia, znaczenie, wyzwania
3	Regionalna gastronomia • 5 regionów, ChNP/ChOG, food tourism
4	Słownictwo tematyczne • 4 zestawy z definicjami i przykładami
5	Struktury gramatyczne • Tryb warunkowy, strona bierna, spójniki
6	Quiz - sprawdzian wiedzy • 12 pytań z odpowiedziami i wyjaśnieniami
7	Przygotowanie do wypracowania • Luki, szkieleł eseju, zwroty

1 Rozwój infrastruktury turystycznej

Infrastruktura turystyczna to ogół obiektów i urządzeń niezbędnych do uprawiania turystyki. Polska przeszła spektakularną transformację po akcesji do Unii Europejskiej w 2004 roku. Poniżej przedstawiono kluczowe dane, etapy historyczne oraz elementy składowe tej infrastruktury wraz z oceną krytyczną — wymaganą na poziomie A-level.

KLUCZOWE DANE STATYSTYCZNE

17	19 mln+	~5%	100 mld €+
Obiektów na Liście UNESCO	Zagranicznych turystów/rok (przed pandemią)	Udział turystyki w polskim PKB	Funduszy strukturalnych UE od 2004 r.

OŚ CZASU - ETAPY ROZWOJU

lata 90.	Otwarcie granic po 1989 roku Polska otwiera się po upadku komunizmu. Infrastruktura turystyczna jest słabo rozwinięta — zła jakość dróg, ograniczona baza hotelowa, brak połączeń lotniczych. Kraj przyciąga głównie turystów z diaspory polonijnej.
2004	Wejście do UE — przełomowy moment Dostęp do funduszy strukturalnych UE uruchamia bezprecedensowe inwestycje w transport, hotelarstwo i rewitalizację dziedzictwa. Tanie linie (Ryanair, Wizz Air) otwierają trasy z całej Europy. Kraków staje się topową europejską destynacją.
2012	UEFA Euro 2012 — wielki impuls inwestycyjny Współorganizacja Mistrzostw Europy wymusza budowę stadionów, autostrad A1/A2/A4 i modernizację lotnisk w Warszawie, Krakowie, Gdańsku, Wrocławiu i Poznaniu. Polska zyskuje globalną rozpoznawalność.
2010s	Boom turystyczny i cyfryzacja Rezerwacje online, Airbnb i media społecznościowe trafiają do głównego nurtu. Kraków przyjmuje ponad 14 mln gości rocznie. Pojawia się problem overtourism. Rewitalizacja Łodzi — Manufaktura — przyciąga turystów kulturowych.
2020s	Turystyka zrównoważona i odbudowa po pandemii Gwałtowny wzrost turystyki krajowej. Większy nacisk na ekoturystykę: ekolodże, trasy rowerowe EuroVelo, agroturystyka na Mazurach i w Bieszczadach. Rozwój smart tourism z cyfrowymi systemami zarządzania ruchem.

KLUCZOWE ELEMENTY INFRASTRUKTURY

✈ Transport lotniczy Lotnisko Chopina w Warszawie — główny hub. Regionalne lotniska: Kraków, Gdańsk, Wrocław, Katowice, Poznań, Rzeszów. Tanie linie zapewniają dostępność cenową dla turystów europejskich. [Transport]	Sieć kolejowa PKP Intercity łączy główne miasta ekspresami. Warszawa–Kraków: niecałe 2,5h. Wschodnie regiony Polski pozostają jednak słabiej skomunikowane — poważny problem strukturalny. [Transport]
Autostrady A1 (północ-południe), A2 (zachód-wschód), A4 (Śląsk-Ukraina). Budowane ze środków UE w latach 2004–2018. Umożliwiły dynamiczny wzrost turystyki samochodowej. [Transport]	Baza noclegowa Pełne spektrum: od 5-gwiazdkowych hoteli po budżetowe hostele i wiejską agroturystykę. Kraków i Warszawa w europejskiej czołówce pod względem jakości schronisk. [Hotelarstwo]
Turystyka aktywna 23 parki narodowe, setki szlaków pieszych i rowerowych (EuroVelo), spływy kajakowe (Krutynia, Czarna Hańcza). Dobrze rozwinięta infrastruktura dla aktywnych. [Natura]	Uzdrowiska Ponad 40 uzdrowisk: Krynica-Zdrój, Ciechocinek, Kudowa-Zdrój. Rosnąca popularność turystyki wellness i zdrowotnej wśród gości z Europy Zachodniej. [Zdrowie]

Krytyczne spojrzenie — wymagane na A-level: Rozwój infrastruktury jest geograficznie nierównomierny. Polska zachodnia i południowa (Małopolska, Śląsk, Dolny Śląsk) korzystają nieproporcjonalnie bardziej niż wschodnia (Podlasie, Lubelskie, Podkarpacie). Tworzy to „dwie prędkości” w polskiej turystyce i pogłębia nierówności regionalne — poważne wyzwanie dla polityki turystycznej państwa.

Popularne miejsca turystyczne

Polska przyciąga ogromną różnorodnością — od zamków i katedr, przez dzikie puszcze i górskie szczyty, po miejsca pamięci i tętniące życiem metropolie. Kraj posiada 17 obiektów na Liście UNESCO. Na poziomie A-level kluczowe jest nie tylko wymienienie miejsc, ale analiza ich znaczenia historycznego, kulturowego i gospodarczego oraz wskazanie napięć między masową turystyką a ochroną dziedzictwa.

Kraków — dawna stolica królewska

UNESCO · 14 mln+/rok

Wawel — jeden z najpiękniejszych zamków gotycko-renesansowych w Europie — góruje nad miastem. **Rynek Główny** to największy średniowieczny plac w Europie, przy którym wznosi się Kościół Mariacki z ołtarzem Wita Stwosza. **Kazimierz** — historyczna dzielnica żydowska — łączy wielowiekową historię z tętniącą życiem sceną kawiarni i galerii. Stare Miasto wpisano na pierwszą Listę UNESCO w 1978 roku.

[Stare Miasto — UNESCO 1978] [Zamek Wawelski] [Rynek Główny] [Kazimierz] [Blisko Wieliczki i Auschwitz]

⚓ Gdańsk — miasto wolności i bursztynu

Bałtyk · Solidarność

Historyczne miasto portowe u ujścia Wisły do Bałtyku. **Długi Targ** z Fontanną Neptuna to najpiękniejszy fragment starówki. Miasto słynie na świecie z **bursztynu** — zwanego złotem Bałtyku. Gdańsk jest symbolem narodzin ruchu **Solidarności** w 1980 roku — Stocznia Gdańska to jedno z ważniejszych miejsc pamięci XX w.

[Długi Targ] [Bursztyn] [Stocznia — Solidarność] [Westerplatte] [Plaże Sopotu]

Tatry i Zakopane — góry i kultura góralska

Park Narodowy · Turystyka aktywna

Tatry to jedyne pasmo alpejskie w Polsce — najwyższy szczyt **Rysy** sięga 2499 m n.p.m. **Zakopane**, zimowa stolica Polski, przyciąga narciarzy i piechurów. Największą atrakcją przyrodniczą jest **Morskie Oko**. Region Podhala zachował oryginalną kulturę góralską.

[Rysy — 2499 m] [Morskie Oko] [Zakopane] [Kultura góralska] [Oscypek ChNP]

Auschwitz-Birkenau — miejsce pamięci i przestrogi

UNESCO · Edukacja historyczna

Były nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady, w którym zamordowano ponad 1,1 miliona ludzi — głównie Żydów. Wpisany na Listę UNESCO w 1979 roku. Muzeum i Miejsce Pamięci odwiedza ponad 2 mln osób rocznie. Dla wielu turystów jest to najważniejszy powód przyjazdu do Polski.

[UNESCO — 1979] [2+ mln odwiedzających/rok] [Edukacja o Holokauście]

Puszcza Białowieska — ostatni pierwotny las

UNESCO · Rezerwat Biosfery

Ostatni pierwotny las nizinny w Europie i dom największej populacji wolnożyjących **żubrów europejskich**. Wpisana na Listę UNESCO i uznana za Rezerwat Biosfery MAB. Przyciąga ekologów, fotografów przyrody i miłośników ekoturystyki z całego świata.
[Żubr europejski] [Las pierwotny] [UNESCO / MAB] [Ekoturystyka]

Mazury — Kraina Tysiąca Jezior

Żeglarstwo · Turystyka aktywna

Region z ponad 2000 jeziorami połączonymi kanałami. Wielkie Jeziora Mazurskie tworzą jeden z największych systemów wodnych w Europie. Wciąż stosunkowo nieznany skarb dla turystów zagranicznych — atut autentyczności i jednocześnie wyzwanie dla dalszego rozwoju.
[Żeglarstwo] [Wielkie Jeziora Mazurskie] [Kajaki] [Turystyka rowerowa]

Zamek w Malborku — potęga gotyku

UNESCO · Największy zamek ceglany

Największy zamek ceglany na świecie, wzniesiony przez **Zakon Krzyżacki** w XIII–XIV w. Przez lata siedziba wielkich mistrzów zakonu. Wpisany na Listę UNESCO w 1997 roku jako wybitny przykład gotyckiej architektury militarnej.
[UNESCO — 1997] [Gotyckie mury] [Zakon Krzyżacki]

Analiza na A-level: Na poziomie zaawansowanym należy oceniać miejsca pod kątem ich znaczenia historycznego, kulturowego i gospodarczego, wskazywać napięcia między masową turystyką a ochroną dziedzictwa (np. overtourism w Krakowie, presja na Białowieżę) oraz omówić wpływ turystyki na lokalne tożsamości.

3 Regionalna gastronomia

Kuchnia polska kształtowała się przez wieki pod wpływem różnych kultur, klimatu i geografii. Jej wyraźne zróżnicowanie regionalne staje się coraz ważniejszym atutem turystycznym — turystyka kulinarna (food tourism) należy do najszybciej rosnących segmentów branży.

Małopolska i Podhale	południe
Oscypek — wędzony ser z mleka owczego — jest objęty europejską ochroną jako Chroniona Nazwa Pochodzenia (ChNP). Żurek w wydrążonym bochnie chleba to kultowe danie krakowskich restauracji. Obwarzanek krakowski posiada certyfikat Chronionego Oznaczenia Geograficznego (ChOG) UE. [Oscypek — ChNP] [Bryndza] [Żurek w chlebie] [Obwarzanek krakowski — ChOG] [Bundz]	
Wybrzeże Bałtyckie	północ
Kuchnia zdominowana przez ryby. Śledź bałtycki przyrządzany jest dziesiątkami sposobów. Wędzony węgorz i świeże flądry to regionalne specjały. W Gdańsku i Sopocie rozwinęła się scena gastronomiczna łącząca lokalne tradycje rybne z nowoczesnością. [Śledź bałtycki] [Wędzony węgorz] [Flądra] [Żurek kaszubski]	
Wielkopolska	centrum-zachód
Pry z gzikiem (ziemniaki z twarogiem) to danie-symbol Poznania. Rogal świętomarciński z nadzieniem makowym, pieczony 11 listopada, posiada certyfikat ChOG UE. Tradycja jego wypieku jest chroniona przez specjalne bractwo cukiernicze. [Pry z gzikiem] [Rogal świętomarciński — ChOG] [Czernina] [Plendze]	
Podlasie i Kresy Wschodnie	wschód
Kuchnia nosi piętno wielokulturowości — wpływy białoruskie, ukraińskie, litewskie i tatarskie. Kartacze — ogromne kluski ziemniaczane z mięsem — to potrawa Suwalszczyzny. Babka ziemniaczana i chłodnik litewski to unikalne elementy tego dziedzictwa. [Kartacze] [Babka ziemniaczana] [Chłodnik litewski] [Barszcz białostocki]	
Klasyki ogólnopolskie	cały kraj
Pierogi (z różnymi nadzieniami), bigos — kapusta kiszona z mięsem i grzybami, gołąbki, żurek i barszcz czerwony tworzą rdzeń polskiej kuchni. Na stołach bożonarodzeniowych króluje makowiec i barszcz z uszkami. [Pierogi ruskie] [Bigos] [Gołąbki] [Barszcz czerwony] [Makowiec] [Żurek]	

Turystyka kulinarna (food tourism) to jeden z najszybciej rosnących segmentów turystyki na świecie. W Polsce rozwijają się tematyczne trasy kulinarne — m.in. Małopolska Trasa Oscypkowa i Krakowski Szlak Pierożarni. Produkty z europejskim oznakowaniem (ChNP, ChOG) wzmacniają markę turystyczną regionów i tworzą ich wyjątkową tożsamość.

Argument do wypracowania: Regionalna gastronomia spełnia trzy funkcje: wzmacnia tożsamość kulturową regionu, stanowi źródło dochodu dla lokalnych producentów i zachęca turystów do eksplorowania obszarów leżących z dala od utartych szlaków masowej turystyki — co jest kluczowe dla turystyki zrównoważonej.

Słownictwo tematyczne

Na poziomie A-level kluczowe jest precyzyjne, zróżnicowane słownictwo. Poniżej cztery zestawy tematyczne z definicjami i zdaniami przykładowymi. Kliknij wyrażenie — wyjaśnienie zawiera przykład użycia w zdaniu.

INFRASTRUKTURA I TRANSPORT

Wyrażenie	Definicja / przykład
infrastruktura turystyczna	ogół obiektów i urządzeń niezbędnych do turystyki „Polska infrastruktura turystyczna przeszła gruntowną modernizację dzięki funduszom UE.”
sieć autostrad / dróg ekspresowych	system dróg szybkiego ruchu łączących regiony „Rozbudowana sieć autostrad znacznie ułatwiła dostęp do głównych atrakcji.”
tanie linie lotnicze	przewoźnicy oferujący niskie ceny, np. Ryanair, Wizz Air „Tanie linie lotnicze uczyniły Polskę dostępną dla milionów turystów europejskich.”
baza noclegowa	ogół dostępnych miejsc zakwaterowania w regionie „Kraków dysponuje jedną z najlepiej rozwiniętych baz noclegowych w Polsce.”
agroturystyka	turystyka wiejska organizowana w gospodarstwach rolnych „Agroturystyka na Mazurach cieszy się rosnącą popularnością wśród turystów.”
modernizacja lotnisk	unowocześnienie portów lotniczych i rozbudowa przepustowości „Modernizacja lotnisk regionalnych umożliwiła dynamiczny wzrost liczby pasażerów.”

DZIEDZICTWO, KULTURA I TURYSTYKA

Wyrażenie	Definicja / przykład
dziedzictwo kulturowe	spuścizna historyczna i artystyczna danej społeczności „Dziedzictwo kulturowe Krakowa przyciąga turystów z całego świata.”
obiekt wpisany na Listę UNESCO	miejsce uznane za dobro ogólnoludzkości „Stare Miasto w Krakowie wpisano na Listę UNESCO jako jeden z pierwszych obiektów w 1978 r.”

walory turystyczne	naturalne lub kulturowe atuty danego miejsca „Region Podlasia posiada wyjątkowe walory przyrodnicze, wciąż niedoceniane przez turystów.”
overtourism / nadmierna turystyka	nadmierny napływ turystów zagrażający dziedzictwu „Overtourism w centrum Krakowa zagraża integralności zabytkowej architektury.”
turystyka zrównoważona	turystyka respektująca środowisko i lokalne społeczności „Turystyka zrównoważona zakłada harmonię między potrzebami turystów a ochroną przyrody.”
rewitalizacja	odnowienie zdegradowanych obszarów historycznych lub miejskich „Rewitalizacja dzielnicy Kazimierz przyciągnęła nową falę turystów kulturowych.”

GASTRONOMIA I KUCHNIA REGIONALNA

Wyrażenie	Definicja / przykład
regionalna kuchnia / gastronomia	potrawy i tradycje kulinarne charakterystyczne dla obszaru „Regionalna gastronomia stanowi integralną część tożsamości kulturowej Podhala.”
Chroniona Nazwa Pochodzenia (ChNP)	certyfi­kat UE dla produktów powiązanych z miejscem „Oscypek posiada status ChNP — gwarantuje to autentyczność i tradycyjną metodę wyrobu.”
specjał regionalny	charakterystyczny lokalny przysmak trudno dostępny poza regionem „Rogal świętomarciński jest specjałem regionalnym Poznania, jedzonym 11 listopada.”
turystyka kulinarna (food tourism)	podróżowanie w celu poznania lokalnych tradycji gastronomicznych „Turystyka kulinarna staje się coraz ważniejszym segmentem rynku turystycznego w Europie.”
dziedzictwo kulinarne	tradycje kulinarne przekazywane z pokolenia na pokolenie „Ochrona dziedzictwa kulinarnego jest ważnym elementem zarówno polityki regionalnej, jak i europejskiej.”

WYRAŻENIA OCENIAJĄCE — POZIOM ZAAWANSOWANY

Wyrażenie	Definicja / przykład
-----------	----------------------

nie ulega wątpliwości, że	wyrażenie dużej pewności — wzmacnia argument „Nie ulega wątpliwości, że Polska dysponuje ogromnym, wciąż niedocenianym potencjałem turystycznym.”
z jednej / z drugiej strony	obiektywna analiza dwóch aspektów zagadnienia „Z jednej strony turystyka przynosi korzyści, z drugiej może zniszczyć kruche ekosystemy.”
co z kolei prowadzi / doprowadziło do	wskazanie łańcucha przyczynowo-skutkowego „Masowy napływ turystów generuje hałas, co z kolei doprowadziło do odpływu mieszkańców centrum.”
reasumując	formalne podsumowanie — tylko w zakończeniu „Reasumując, Polska turystyka wykazuje dynamiczny wzrost, lecz wymaga mądrych regulacji.”
wbrew pozorom	użyj, gdy fakty przeczą powszechnym stereotypom „Wbrew pozorom, wschodnie regiony Polski oferują unikalne atrakcje niespotykane nigdzie indziej.”

Struktury gramatyczne do wypracowań

Na poziomie A-level oceniana jest nie tylko treść, ale przede wszystkim bogactwo i poprawność językowa. Poniżej struktury, które odróżniają dobre wypracowanie od doskonałego. Każda struktura zawiera przykład użycia w kontekście tematu turystyki.

TRYB PRZYPUSZCZAJĄCY — WNIOSKI HIPOTETYCZNE

Gdyby + czas przeszły... [tryb warunkowy]

„Gdyby Polska nie przystąpiła do Unii Europejskiej, rozwój infrastruktury turystycznej przebiegałby znacznie wolniej, a kraj pozostałby poza głównym nurtem europejskiej turystyki.”

Im... tym... [stopniowanie]

„Im lepiej rozwinięta jest infrastruktura turystyczna danego regionu, tym więcej turystów decyduje się na jego odwiedzenie — co z kolei generuje przychody i miejsca pracy.”

Mimo że / chociaż... [kontrargument]

„Mimo że Tatry przyciągają miliony turystów rocznie, problem overtourism wciąż nie został kompleksowo rozwiązany przez władze parku narodowego.”

STRONA BIERNA — OPIS OBIEKTYWNY I NAUKOWY

został/a/y wzniesiony/a/e, zbudowany/a/e [strona bierna]

„Zamek w Malborku został wzniesiony przez Zakon Krzyżacki w XIII w. i jest uznawany za największy zamek ceglany na świecie.”

uchodzi za / jest uważany za [ocena obiektywna]

„Puszcza Białowieska uchodzi za jeden z ostatnich pierwotnych lasów nizinnych w Europie i jest uznawana za jedno z najcenniejszych siedlisk przyrodniczych na kontynencie.”

WYRAŻANIE PRZYCZYNY I SKUTKU

Dzięki temu / W efekcie / W konsekwencji [skutek]

„Akcesja do UE umożliwiła napływ miliardów euro w postaci funduszy strukturalnych. W efekcie możliwa była budowa autostrad, modernizacja lotnisk i rewitalizacja historycznych centrów miast.”

co z kolei doprowadziło do [łańcuch przyczynowy]

„Masowy napływ turystów do centrum Krakowa generuje hałas i wzrost cen nieruchomości, co z kolei doprowadziło do wykluczenia lokalnych mieszkańców ze swojego otoczenia.”

WYRAŻANIE OPINII I WNIOSKI

Nie ulega wątpliwości, że... [pewność]

„Nie ulega wątpliwości, że Polska dysponuje ogromnym, wciąż nie w pełni docenianym potencjałem turystycznym, który przy odpowiedniej polityce mógłby przyciągnąć jeszcze więcej gości.”

Z jednej strony... Z drugiej strony... [obiektywna analiza]

„Z jednej strony turystyka masowa przynosi wymierne korzyści ekonomiczne. Z drugiej strony może nieodwracalnie zniszczyć kruche ekosystemy i zdegradować zabytkową substancję miast.”

Reasumując / Podsumowując powyższe rozważania [zakończenie]

„Reasumując, turystyka w Polsce przeżywa dynamiczny i wielowymiarowy rozwój. Kluczowym wyzwaniem jest znalezienie równowagi między ekspansją sektora a ochroną dziedzictwa, które stanowi fundament polskiej atrakcyjności turystycznej.”

Wskazówka egzaminacyjna: Egzaminatorzy na A-level nagradzają: zróżnicowane spójniki przyczynowo-skutkowe, tryb przypuszczający, stronę bierną, imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe oraz krytyczne oceny z uzasadnieniem. Unikaj powtarzania tych samych wyrażen w obrębie jednej pracy.

6 Quiz — sprawdzian wiedzy (12 pytań)

Poniżej 12 pytań na poziomie A-level — obejmują fakty, analizę krytyczną i słownictwo. Prawidłowa odpowiedź jest oznaczona symbolem ✓ i pogrubiona na zielono. Każde pytanie zawiera szczegółowe wyjaśnienie.

Pytanie 1. Ile obiektów w Polsce figuruje na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO?

10

✓ **17**

23

31

Wyjaśnienie: Polska ma 17 obiektów UNESCO, m.in. Stare Miasto w Krakowie (1978), Kopalnię Soli w Wieliczce, Puszcę Białowieską, Zamek w Malborku i Auschwitz-Birkenau.

Pytanie 2. Który produkt z Podhala jako pierwszy uzyskał status ChNP UE?

Bryndza podhalańska

Kiełbasa lisiecka

✓ **Oscypek**

Obwarzanek krakowski

Wyjaśnienie: Oscypek — wędzony ser z mleka owczego — jest symbolem Podhala i pierwszym polskim produktem z certyfikatem ChNP UE (2008).

Pytanie 3. Jakie wydarzenie sportowe w 2012 r. stało się impulsem do modernizacji infrastruktury Polski?

Olimpiada Zimowa

Tour de Pologne

✓ **UEFA Euro 2012**

Rajd Dakar

Wyjaśnienie: UEFA Euro 2012 wymusiło ogromne inwestycje w stadiony, autostrady i lotniska w Warszawie, Krakowie, Gdańsku, Wrocławiu i Poznaniu.

Pytanie 4. Czym jest „overtourism”?

Turystyka promująca rzemiosło

✓ **Nadmierna liczba turystów zagrażająca dziedzictwu**

Turystyka biznesowa

Turystyka poza sezonem

Wyjaśnienie: Overtourism to problem szczególnie widoczny w Krakowie (14+ mln turystów/rok), gdzie nadmierny ruch turystyczny prowadzi do degradacji centrum i pogorszenia życia mieszkańców.

Pytanie 5. Puszcza Białowieska jest domem jakiego zagrożonego gatunku?

Niedźwiedź brunatny

Ryś eurazjatycki

✓ **Żubr europejski**

Wilk szary

Wyjaśnienie: Żubr (*Bison bonasus*) to największy lądowy ssak Europy. Białowieża to jedyne miejsce, gdzie żubry żyją na wolności w naturalnym lesie.

Pytanie 6. Które autostrady tworzą kręgosłup polskiej sieci drogowej?

S3, S7, S8

✓ **A1, A2, A4**

E40, E67, E77

B1, B2, B4

Wyjaśnienie: A1 (północ-południe), A2 (zachód-wschód) i A4 (Śląsk-Ukraina) — budowane ze środków UE. Kluczowe dla turystyki samochodowej.

Pytanie 7. Rogal świętomarciński to specjał regionalny jakiego miasta?

Kraków

Wrocław

✓ **Poznań**

Łódź

Wyjaśnienie: Rogal świętomarciński pieczony 11 listopada w Poznaniu posiada certyfikat ChOG UE. Tradycja jest chroniona przez bractwo cukiernicze.

Pytanie 8. Które zdanie najlepiej wyraża związek przyczynowo-skutkowy?

"po pierwsze, po drugie"

"np. / na przykład"

✓ **"co z kolei prowadzi do / w konsekwencji"**

"moim zdaniem"

Wyjaśnienie: Wyrażenia przyczynowo-skutkowe jak „w konsekwencji” i „co z kolei prowadzi do” są wysoko oceniane na A-level — świadczą o dojrzałości argumentacyjnej.

Pytanie 9. Czym charakteryzuje się turystyka zrównoważona?

Maksymalizacja zysku bez kosztów

Turystyka tylko w miastach

✓ **Rozwój bez degradacji środowiska i dziedzictwa**

Turystyka dla zamożnych

Wyjaśnienie: Turystyka zrównoważona (sustainable tourism) zakłada równowagę między potrzebami turystów a ochroną środowiska i lokalnych społeczności.

Pytanie 10. W którym roku Polska przystąpiła do UE?

1999

2002

✓ **2004**

2007

Wyjaśnienie: 1 maja 2004 roku Polska weszła do UE. Dostęp do funduszy strukturalnych uruchomił bezprecedensowe inwestycje w infrastrukturę turystyczną.

Pytanie 11. Które zdanie reprezentuje styl A-level?

Kraków jest ładny i turyści go lubią.

Kraków jest stary i ma zamek.

✓ **Kraków, będąc dawną stolicą Królestwa Polskiego, stanowi unikalne połączenie dziedzictwa z nowoczesną kulturą.**

W Krakowie jest Wawel i Rynek.

Wyjaśnienie: Zdanie wzorcowe: imiesłów „będąc”, precyzyjne słownictwo, złożona składnia. To standard oczekiwany na A-level.

Pytanie 12. Termin „agroturystyka” odnosi się do:

Turystyki górskiej

✓ **Turystyki wiejskiej w gospodarstwach rolnych**

Turystyki zdrowotnej

Turystyki kongresowej

Wyjaśnienie: Agroturystyka to wypoczynek w gospodarstwach wiejskich lub na obszarach rolniczych — popularna na Mazurach, Podlasiu i w Bieszczadach.

7 Przygotowanie do wypracowania

Ćwiczenia leksykalne, szkielet eseju i gotowe zwroty do stosowania w pracach pisemnych na poziomie A-level.

UZUPEŁNIJ LUKI — ODPOWIEDZI

Wyrazy z ramki: **dziedzictwo** · **infrastruktura** · **zrównoważona** · **specjałem** · **walory** · **wpisana** · **przyciąga** · **modernizacja** · **overtourism** · **gastronomia**

# Zdanie	Odpowiedź
1 Polska _____ turystyczna rozwinęła się dynamicznie po akcesji do UE w 2004 roku.	infrastruktura
2 Kraków _____ ponad 14 milionów turystów rocznie dzięki bogactwu zabytków.	przyciąga
3 Puszcza Białowieska jest _____ na Listę UNESCO jako ostatni pierwotny las w Europie.	wpisana
4 Oscypek jest regionalnym _____ Podhala, objętym europejskim certyfikatem ChNP.	specjałem
5 Tatry i Zakopane mają ogromne _____ przyrodnicze, przyciągając turystów przez cały rok.	walory
6 Turystyka _____ zakłada rozwój bez degradacji środowiska i dziedzictwa.	zrównoważona
7 _____ lotnisk regionalnych umożliwiła obsługę rosnącej liczby pasażerów.	Modernizacja
8 Polska posiada bogate _____ kulturowe stanowiące fundament atrakcyjności turystycznej.	dziedzictwo
9 Regionalna _____ jest coraz ważniejszym elementem tożsamości turystycznej regionów.	gastronomia

SZKIELET WYPRACOWANIA

1	Wstęp	Ogólne wprowadzenie → teza → zapowiedź struktury. Unikaj: „W tej pracy omówię...”. Używaj: „Niniejsza praca podejmuje próbę analizy...” / „Celem rozważań jest zbadanie...”
2	Akapit 1 Infrastruktura	Teza → dane i przykłady → ocena krytyczna (nierównomierny rozwój, overtourism). Słowa kluczowe: fundusze unijne, modernizacja, tanie linie lotnicze, dwie prędkości.
3	Akapit 2 Miejsca	Typologia (kultura / natura / pamięć) → konkretne przykłady z analizą → napięcie: masowa turystyka vs. ochrona dziedzictwa. Słowa kluczowe: UNESCO, overtourism, tożsamość kulturowa.
4	Akapit 3 Gastronomia	Różnorodność regionalna → europejskie oznaczenia (ChNP, ChOG) → food tourism jako segment. Słowa kluczowe: dziedzictwo kulinarne, tożsamość regionalna, food tourism.
5	Zakończenie	Podsumowanie argumentów → odwołanie do tezy → perspektywa przyszłościowa. Zakaz: nie wprowadzaj nowych informacji. Zakończ mocnym zdaniem syntetycznym.

ZWROTY DO STOSOWANIA W TEKŚCIE

WSTĘP

- Polska, kraj o bogatej historii i zróżnicowanym krajobrazie, staje się coraz popularniejszą destynacją turystyczną w Europie.
- Celem niniejszej pracy jest analiza trzech kluczowych aspektów polskiej turystyki: infrastruktury, walorów i dziedzictwa kulinarnego.
- Turystyka w Polsce przeszła w ostatnich dekadach fundamentalną transformację, której katalizatorem było przystąpienie do UE w 2004 roku.

ROZWINIĘCIE

- Co więcej, należy podkreślić, że...
- Wbrew pozorom, nie wszystkie regiony Polski skorzystały w równym stopniu na rozwoju turystyki.
- Kwestią szczególnie godną uwagi jest zjawisko overtourism, czyli nadmiernej turystyki, które...
- Trudno nie zauważyć, że regionalna kuchnia stanowi coraz ważniejszy element tożsamości turystycznej.

ZAKOŃCZENIE

- Reasumując, Polska turystyka — oparta na bogactwie dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i kulinarnego — jest sektorem o ogromnym potencjale.

→ Kluczem do zrównoważonego rozwoju jest mądra polityka, która nie tylko przyciąga turystów, lecz przede wszystkim chroni to, co czyni Polskę wyjątkową.

→ Warto zaznaczyć na koniec, że przyszłość polskiej turystyki leży w harmonijnym połączeniu nowoczesnej infrastruktury z autentyczną kulturą regionalną.

Wzorcowe zdanie kończące: „Reasumując, turystyka polska — oparta na wyjątkowym bogactwie dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i kulinarnego — jest sektorem o ogromnym potencjale. Kluczem do zrównoważonego rozwoju jest mądra polityka, która nie tylko przyciąga turystów, lecz przede wszystkim chroni to, co czyni Polskę miejscem naprawdę wyjątkowym.”

Wpadnij po więcej

@jezykpolskiuk

Marta Kocwin-Murzyn

